Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

PRØVEN



KONGELIGT BESØG I STORE HAGELSE

BARN I GRØNLAND UNDER KRIGEN

TAK FOR TUREN

HUS NR. 10 I BREDERØD

MINDEORD FOR AXEL HVIDTFELDT

Frederiksværkegnens
Historiske Forening

December 2020 - 17. årgang, nr. 68

Frederiksværkegnens Historiske Forening

Formand
Gunnar Gade Midtiby, Frydsvej 8 ,3300 Frederiksværk, Tlf. 2346 6008
formand@frvhistorie.dk

Næstformand
Jette Jønsson Thomsen, Skovfogedvænget 57B, 3300 Frederiksværk,
Tlf. 2398 3367, jette@jonsson-thomsen.dk

Kasserer
Merete Rasmussen, Krudttårnsbakken 1v, 3300 Frederiksværk,
Tlf. 3064 3033, kasserer@frvhistorie.dk

Bestyrelsesmedlemmer
Carl Ove Jensen, Store Havelsevej 92, 3310 Ølsted, Tlf. 4774 9335
Christian Hjorth Jacobsen, Skovbakkevej 94, 3300 Fr.værk, Tlf. 4035 4249
Bente Winum, Melbyvej 39A, 3360 Liseleje, Tlf. 5089 2006
Niels J Willumsen, Store Havelsevej 26, 3310 Ølsted, Tlf. 2620 4431

Suppleant
Peter Ahlburg, Karlsgavevej 48, 3300 Frederiksværk, Tlf. 4777 0146

Kontingent 2021
Personligt medlemskab 150,- kr. Husstandsmedlemskab 225,- kr.
Firmaer og institutioner 500,- kr. Firmaer (under 6 ansatte) 250,- kr.
Betaling via netbank: Reg.nr. 1551 kontonr. 3572519309 i Danske Bank.
Husk at anføre navn og adresse på indbetaler!

Redaktion

Ansvarshavende redaktion: Christian Hjorth Jacobsen og Niels J Willumsen
Tryk: Mixi Print AB, Sverige. Oplag 450 - ISSN: 1604-0678. Titel: Prøven
Foreningens e-mail: *mail@frvhistorie.dk* - Hjemmeside: *www.frvhistorie.dk*
Stof til næste ***Prøven*** bedes indsendt snarest. Vi tager forbehold for indlæg, som ikke nødvendigvis udtrykker foreningens holdning.

I dette nummer

Generelt

Formanden har ordet side 4
Julehilsen 2020 side 6
Efterlysning side 19
Kommende arrangementer side 32

Artikler

Til Axel Hvidtfeldt side 8
Tak for turen side 10
Barn i Grønland under krigen side 14
Hus nr. 10 i Brederød side 20
Et kongeligt besøg i Store Hagelse side 26
En støbers klagesang side 31

Formanden har ordet

Af Gunnar Gade Midtiby,
ny formand for Frederiksværkegnens Historiske Forening

Langt om længe holdt foreningen generalforsamling. Det foregik den 25. oktober i Gjethuset, hvor der var plads til, at vi kunne overholde myndighedernes krav i forhold til corona.

Under generalforsamlingen meldte formanden, Henning Petersen, at han agtede at stoppe som formand og bestyrelsesmedlem. Henning har bestridt posten i 2 år. Herfra skal lyde en stor tak til Henning for det store arbejde, han har lagt i foreningen.

Desuden valgte Erik Kragh og Jytte Bloch-Kelsen at træde ud af bestyrelsen. Også her skal der lyde tak for det arbejde, de har lagt i foreningen.

Der blev valgt tre nye medlemmer, Niels J Willumsen, Jette Jønson Thomsen og Bente Winum, så vi kan opfylde vedtægterne, hvor der står, at der skal være 7 medlemmer. Niels var tidligere suppleant. Velkommen alle tre.

Bestyrelsens konstituering kan ses i nærværende blad.

2020 er og har været et specielt år. Foreningen nåede at afholde et enkelt arrangement på Biblioteket med et foredrag i januar, hvor museumsinspektør Kristian Bruhn talte om Genforeningen.

På grund af sygdom måtte vi udskyde februars arrangement, og i marts fik vi så coronaepidemien, og den har ramt os alle på forskellig vis. Foreningen gik på det nærmeste i dvale.

Nu er det tid at kigge fremad.

I bestyrelsen er vi enige om, at nu skal vi have gang i arrangementer-

ne igen. Vi kan holde arrangementer i Gjethuset på en måde, hvor vi overholder alle myndighedernes krav og anbefalinger.

Det koster noget at være i Gjethuset, ligesom den indtægt vi plejer at have på kaffe og kage bortfalder. Det bliver Gjethuset, der står for kaffe og kage, og dermed også tjener på den del.

Men vi har besluttet i bestyrelsen, at når nu vi står i denne situation, så må det godt koste noget. Hellere det end at ligge stille et år mere.

I nogle år har der været en bog undervejs, som bestyrelsen tidligere har givet tilsagn om at ville støtte. Arbejdstitlen var "En Grønlænder kommer til byen"

Nu viste det sig her i efteråret, at projektet var så langt, at vi kunne få bogen trykt her inden jul, og vi blev enige om, at alle medlemmerne skulle have den som gave.

Når man så senere spørger: Hvad fik vi egentlig for vores medlemskontingent i 2020, så kan vi sige: En bog!

Vi håber den vil blive vel modtaget.

Foreningen har et uddelerkorps på 14-15 medlemmer, som har sagt ja til at gå/cykle/køre en tur, når der er et nyt eksemplar af Prøven på gaden, som skal deles ud. Denne gang var der oven i købet en bog med. Jeg tør ikke engang tænke på at regne ud, hvad det ville have kostet, at købe porto og lade postvæsenet klare opgaven.

Så en kæmpe tak til de utrættelige.

Nogle ruter er store, andre er små, nogle uddelere har mere end en rute, så hvis DU, som lige nu sidder og læser disse linjer tænker, at du godt vil give hånd med som uddeler, så hører vi gerne fra dig på mail@frvhistorie.dk

Pt er der to ledige ruter: Én i Asserbo og én i Hundested.

Julen 2020 – En hilsen fra mig til alle jer

Af Henning Petersen
afgående formand for Frederiksværkegnens Historiske Forening

Jeg overtog formandskasketten på et tidspunkt, hvor der herskede en lettere kaotisk stemning og hvor foreningens medlemsblad faktisk blev startet op på ny sammen med vores lokale museum.

Det lykkedes at komme igennem disse startvanskeligheder og sammen med Laila fra Museet er det lykkedes at få lavet et Prøven til alle jer medlemmer. Det er faktisk den ting jeg har brugt mest tid på som formand.

Når jeg ellers ser tilbage på de to år jeg har været formand så er foreningen lykkedes med flere ting.

Vi har fået startet Facebook op igen efter længere tids pause. Vi har været meget fremme i skoene og været med til at få dannet en forening til Ågabets bevarelse og det er lykkedes os, at gøre mere opmærksom på foreningen med vores initiativ med gondoltræffet ved kanalfestlighederne sidste år. Vi må heller ikke glemme foreningens modstand mod at kommunens ide at omdanne den gamle Artilleriplads til en støjende legeplads. Artilleripladsen – Er den ikke bevaringsværdig og bør fredes? Vores protester blev afvist, måske lidt sent, men vi har gjort opmærksom på vi syntes, det er en forkert beslutning man har truffet.

Det er sådanne beslutninger der gør, at vi alle bør være mere opmærksomme på fremover og råbe vagt i gevær, når der pludselig dukker nye tanker og ideer op, der skæmmer og nærmest vandaliserer et gammelt fortidsminde.

Vi har også været i stand til at kunne tilbyde både gode ture og foredrag til et voksende publikum. Det lover godt for fremtiden. At vi ikke har kunnet afholde noget i år, er der udefra kommende begivenheder der er skyld i.

Foreningen er så heldig endelig at have fået to bogprojekter til gennemsyn. Det ene projekt er godt nok en gammel sag,

der så dagens lys helt tilbage i 2015 tror jeg nok, som man vil ændre til et mere læsevenligt kapitel. Den anden bog er en bog om Frederiksværk, hvor udgangspunktet er D.F.J,'s jubilæumsværk fra 1956. Med sådanne to projekter inden for rækkevidde kan vi endelig begynde at se et lys forude, så vores Bogfond kan få tilført ny kapital ved salg af nye bogudgivelser. Det er jo det der var formålet med Bogfonden, da foreningen i sin tid oprettede denne, at skabe kapital til nye udgivelser, som tidligere bestyrelser har haft i tankerne da Bogfonden blev oprettet.

Det kræver ret så meget arbejde af bestyrelsen med flere, men i foreningens interesse er det sliddet værd. Jeg har været glad for de år jeg har været i foreningen og i bestyrelsen og jeg retter en varm tak til vores gamle kasserer Carl Jensen, hvem jeg har været i tæt kontakt med fra min første dag i bestyrelsen og til i dag og der skal også lyde en varm tak til Laila fra Museet. Uden hende og Museet havde vi ikke fået sammensat et Prøven for to år siden. Hun er nu gået på pension, så nu er det foreningen selv der skal stå for at udføre Layout fremover. Også en tak til de øvrige i bestyrelsen, hvor Peter Ahlburg er ankermanden bag alle de gode foredrag foreningen arrangerer.

Det er fire år siden jeg kom ind i bestyrelsen sammen med vores tidligere formand Wilhelm Stege, der i dag er formand for Turbinehuset. Vi var på det tidspunkt begge med til arkivering på museet, hvor det lå i luften Wilhelm Stege skulle afløse den mangeårige formand for Historisk Forening, Bengt Sørensen. "Generationskiftet" bød på lidt større problemer end forventet og pludselig faldt loddet på mig.

Jeg har fulgt kursen - at holde fast i foreningens kerneområder, foredrag, ture og udgivelse af vores medlemsblad Prøven, alt sammen med det for øje at udbrede kendskabet til vores historie. Lokalhistorisk er området blevet endnu større nu vi er en del af Kongernes Nordsjælland. Det giver stof til mangen en god historie.
Det skal ikke være nogen hemmelighed at både Carl Jensen og Peter Ahlburg er nok de personer jeg har lyttet mest til mens jeg har været formand.

Selv om der har været nogle bump undervejs, har det været en spændende tid og jeg ser tilbage på nogle gode år som en del af foreningen.

Til Axel Hvidtfeldt (1933-2020)

Af Torsten Møller Madsen

I sensommeren valgte du at tage ud på den lange rejse. Du havde haft et godt liv og ville ikke leve med iltforsyning og andet til at støtte dit svage helbred. Og du havde haft et vidunderligt liv. Således kunne du tage afsked med smil på læben.

Det smil og det blik, som jeg og alle andre kender dig for: Årvågent, nysgerrigt og så fuld af venlighed.

Jeg *kunne* have truffet dig allerede i firserne, da du var salgsingeniør hos Christian Rovsing A/S, der den gang var i spidsen med de nye teknologier, computeren, rumfarten. Jeg fik et andet job, så derfor mødtes vi først i ramme af



Axel ved Hyllingebjergstenen, Frederiksværk Bibliotek. Foto: Halsnæs Avis

Frederiksværkegnens historiske Forening, hvor du gennem mange år havde layoutet medlemsbladet *Prøven*. Det var du ved at være træt af og overlod mig opgaven. Jeg tror, jeg har videreført bladet i din ånd.

I mange år var du næstformand for den historiske forening og bidrog dér med idéer og smittende humør. Men allerede inden da var du på banen, for en af dine store bedrifter var at være ankermand for at få renoveret *Hyllingebjergstenen* og få den opsat i foyeren på Biblioteket i Frederiksværk.

Det er typisk dig, Axel, at du ikke gav op. *Og var det egentlig ikke dig, der fandt Hyllingebjergstenen ved kysten?* Det tog dig i hvert fald 15 år, lige ind til den 18. november 2010, hvor stenen fandt hvile i glasmontren på biblioteket. Stædig, vedholdende, det var du her på jorden.

En af vores andre store lokale ildsjæle, *Preben Boye*, sørgede for at stenen kom på plads. Preben er også taget ud på den lange rejse, og måske har I allerede grint over besværet, der var den gang.

Du og jeg mødtes også omkring planen om at følge i L A Rings fodspor her på Halsnæs. Du var en af idémagerne og vi havde nogle af vores første møder hos dig og Lis, i »helårssommerhuset« nær Hyllingebjerg. Det var *også* et af dine projekter: Lige ved grænsen til markerne havde du – næsten med de bare hænder – bygget et dejligt hus.

Da du blev mere træt (vi kan kalde det gammel) og hjertet og bentøjet ikke var det bedste mere, besluttede du og Lis at flytte til Frederiksværk. I fik en lejlighed lige ved kanalen, med udsigt til skoven. Men jeg tvivlede nu på, at det ville være det rigtige. Efter så mange år helt tæt på Halsnæs' rå og autentiske natur? Men, da jeg en dag mødte dig i *Kvickly*, var du ét stort smil: Det var bare så herligt at bo lige netop dér. Ikke bare var du stædig og vedholdende, men også utrolig fleksibel.

Når nu Hyllingebjergstenen var på plads, måtte et nyt projekt til. Det blev *Turbinehuset*, og mange af os har fulgt dit ihærdige arbejde med at bringe den gamle bygning og dens inventar til ære og værdighed i bybilledet. Du holder nu fri fra dette, men andre gode folk vil bære tanken og planen videre.

Det har været en stor glæde og ære at være en af dine venner. Din ånd er nu på vej ud i galakserne. Og et par af dine molekyler indgår måske i den fine langbenede spinder, der sidder på ydermuren af vores hus?

Tak for turen - på Vinderød Kirkegård

Af Jørgen Tved

Torsdag d. 18.juni, allerede kl. 9.00 om morgen, gik jeg en tur på Vinderød Kirkegård. Kirkegårdens leder Bjarne Christensen havde været så venlig at invitere en repræsentant fra Museet, Menighedsrådet og min ringhed. Formålet var at se på de sten, der står i dét, man kalder lapidariet. Lapidariet er afledt fra latin og betyder samling af mindesten.

Jeg var glad for invitationen. Vinderød Kirke, og naturligvis Kirkegården, emmer af Historie. For det første er det den tredje kirke, som er bygget her. Den første kirke skal være bygget allerede i 1100-tallet.

Om de første kirker er bygget lige netop, hvor den nuværende kirke ligger, er måske et åbent spørgsmål, men jeg har været på rundvisning ved en anden lejlighed, og der fortalte en af de ansatte, at de ved gravning for en kistebegravelse, var stødt på er et mosaikgulv, og han mente, at Nationalmuseet havde undersøgt det.

Hvor der er bygget en kirke, har der også været et befolkningsgrundlag. Byggealderen fortæller således, at også Vinderød er en meget gammel landsby.

I Halsnæs kommune har vi fire såkaldte middelalderkirker. Det er Ølsted, Kregme, Melby og Torup og de er nok alle bygget i 1200-tallet. De ligger alle højt, så de kan ses over hele deres sogne. Og landsbyerne har ligget der, før kirkerne blev bygget.

Vinderød Kirke ligger ikke så højt, men ligger i en meget smuk natur og har haft en fantastisk udsigt ud over Arresøen. Man kunne ønske, at noget af den opvoksede skov mellem kirkegården og søen, blev, om ikke fældet, så dog skåret ned, så den smukke udsigt, der har været fra hele kirkegården, kan blive genetableret.

Der kan nok ikke være tvivl om, at

Landsbyen Vinderød også her er kommet før Kirken. Man fortæller også, at der nord for kirken er fundet munkesten, men munkesten behøver ikke at betyde meget tidligt byggeri.

Stenene kan være hjemført fra Dronningholm, som efter det blev forladt, i flere år nærmest var et stenbrud. Vi ved, at der bl.a. er brugt sten fra Dronningholm, til bygningen af Frederiksborg Slot.

Hvis du vil vide mere, om de tidligere kirker, kan jeg bl.a. henvise til en artikel i bladet "Arsenalet" nr. 4 fra 1996, skrevet af Per Erck. Arsenalet var medlemsbladet for den daværende Museumsforening.

Man kan også læse bogen om det "Røde Ran", og om den meget store skat, som skal ligge ved kirkegårdsmuren.

Man skal som bekendt ikke foragte en god historie, selv om de meget kloge og dygtige historikere, ikke på nogen måde vil blåstemple bogen "Det Røde Ran." Det er rigtig gode historie, som fortælles. Jeg vil dog godt advare folk med svage nerver, mod at læse bogen og måske tro på det skrevne, blandt andet den dramatiske historie om det "Røde Ran". Men har du økonomiske problemer, så vil du mere end få dem dækket, hvis du kan finde skatten.

Jeg kan da oplyse, at den sidste der mig bekendt gravede efter den store skat, var en bonde fra Græsted, som gravede ved Kirkegårdsmuren og lige netop var kommet 42 favne ned til den første Kobberkiste. Og der skal være 3 af slagsen. Han fik fat i håndtaget på den øverste, inden hele hans udgravning faldt sammen, så skatten ligger der stadig. Bonden kom kun op med håndtaget fra den øverste kiste.

Vi skal tilbage til nutiden. Lige til venstre, når man kommer ind bag Kirkegårdsmuren ligger en lille plads, hævet 20-30 cm over stien, og beskyttet af en kæde. Her står flere ældre og nyere sten. Nogle over familiegravsteder og andre over enkelte personer.

Her står også sten, hvor vind og vejr har vasket teksten helt eller delvis væk . Men der står for eksempel en mindesten, der er rejst over den tidligere direktør Bach fra DFJ. Hvis jeg forstår betegnelsen "et Lapidarium" ret, så et det et sted, hvor man har netop mindesten og ikke gravsten.

Man kan så påstå, at en gravsten naturligvis også er en mindesten.

Jeg skal ikke gøre mig klog, hverken på latin eller gravsten, men jeg har forstået, at der er et ønske om, at nogle særlige personer, eller måske særlige begivenheder, skal have en særlig plads. Et Lapidarium.

Hvis man fortsætter fra den lille plads og går langs Kirkegårdsmuren, hænger der en række støbejernsplader.

Jeg vil tro, at om ikke dem alle, så en god del af dem, er fremstillet på vort eget jernstøberi, og alene af den grund bør de bevares.

Jeg så her en plade for Anton Frederik Tschernings mor, som var født Maria Lutzow. Hun var en særpræget kvinde. Hun havde fået 6 børn, men kun en af dem var en dreng. Anton Frederik.

Men han skulle nu ikke tro, at han var noget særligt. Moderen og søsteren, følte sig måske skubbet noget i baggrunden i forhold til Anton Frederik, som var hans navn. Der er flere historier om hans forhold. Her er en af dem:

Anton Frederik blev tidlig holdt til arbejde. Engang kom hans morbrødre på besøg, og så at den lille Anton Frederik sad med et strikketøj. Det var absolut ikke normalt, at en dreng strikkede. Moderen hævdede, at det havde han godt af, så hun fortalte, at han kan dog ikke altid kunne gå ud og gøre dumme streger med de andre drenge.

Og endnu en historie: Engang da moderen havde opdaget, at han stod og optrådte hovent over for kammeraterne, lukkede hun vinduet op og råbte til drengene, at de ikke skulle lade Anton gøre sig vigtig, men banke ham, hvis han ikke var skikkelig.

Jeg var i en anden række med tavler, dog ikke af jern. Også her fandt jeg navne på personer jeg har kendt, blandt andet skomager Culmsee. Han havde sin forretning i Nørregade og han var god at besøge. Han gav kredit på nye sko, og man kunne også afdrage betalingen for reparationer. Og så kunne han fortælle. Jeg har flere gange lyttet til hans snak, alt imens han kreperede mine støvler eller andet fodtøj.

Min mor var alene med to sultne drenge. Pengene var meget små. Hun havde engang købt et par brugte fedtlæder-

støvler, som jeg skulle gå med. Det var jeg ikke meget for. Det var en pige, som havde haft dem. Der var ikke plads til mine tæer, så Culmsee fik gjort dem større med nye næser.

Det gik et års tid. Så var også bundene kaput. Igen til Culmsee. Han satte nu træbunde i støvlerne og jeg tror, at næserne igen blev fornyet. Da støvlerne endelig blev kasseret, kunne selv Culmsee ikke gøre mere ved dem. Men jeg havde ved mine mange besøg, hørt mange gode historier.

Der var flere andre sorte tavler og sten, med navne jeg kunne nikke genkendende til.

I den gamle kirkegård er der nu flere tomme pladser. Kulturen med bisættelser og efterfølgende kistebegravelser har ændret sig. Mange bliver brændt og skal kun have nedsat en urne, og det kræver ikke meget plads. Andre spreder måske asken over fjordens vand, eller finder et helt andet sted at grave den ned, så det er ikke kun på den gamle kirkegård, der nu er plads, også den nye afdeling, uden for den gamle mur, har rigelig plads.

Det tjener ledelsen af kirkegården til ære, at de også giver plads til forskellige kunstnere, som her kan udstille nogle af deres værker. Stort som for eksempel fra vores lokale afdøde Preben Boje, men også mindre værker og ikke kun i den nye afdeling.

Det var en god oplevelse bare at gå rundt på Kirkegården. Her var fred og ro til at meditere over livet og verdens genvordigheder. Alt imens man kunne glæde sig over så flot og rent alt så ud. Der er grund til at takke den ledelse og de arbejdere, som holder det hele i en så fin og god stand.

Det er absolut ikke sidste gang jeg vil besøge Vinderød Kirkegård bare for at gå en tur. Så endnu engang tak for invitationen.



Barn i Grønland under krigen

Astrid Lynge Larsen fortæller

I 1940, da Danmark blev besat, var jeg seks år gammel. Vi var lige flyttet ind i vores nye hus på Inspektørbakken, Naalakkap qaqqaa, i Godthaab.

Vi havde en dejlig lukket have, hvor vi havde mistbænke og hvor vi dyrkede kartofler, gulerødder, madroer, radiser og rabarber. Før den tid havde vi et hus i Kujallerne – Godthaabs sydlige del.

I årene 1940-46 var der stadig tørvehuse i Godthaab. Dengang, da vi endnu havde hus i Kujallerne, boede de gamle Anton i et tørvehus ved siden af os. Han havde kun ét vin-





Aannduukasik. Gamle Anton, Anton Samuelsen født i Kangeq 5. februar 1876 død d. 27. juni 1954 i Nuuk. Anton var forældreløs - derfor blev han ikke oplært som fanger.

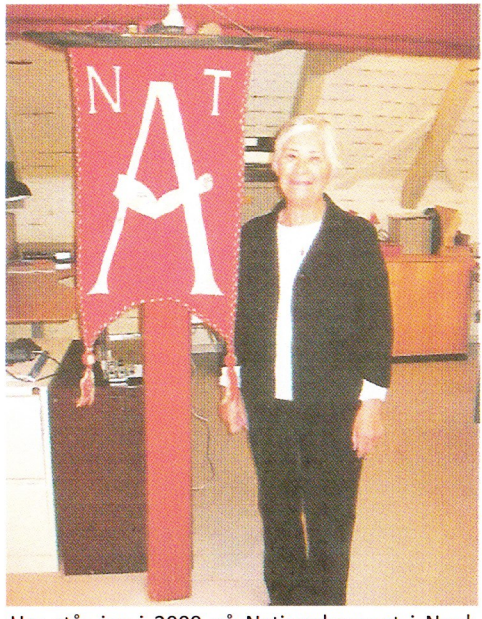

Her står jeg i 2009 på Nationalmuseet i Nuuk ved siden af Aqigssiaqs fane. Aqigssiaq er navnet på en ung helt fra et grønlandsk sagn. N og T står for Nunatsinni og Tinersoqatigiit (idrætsforening i vort land)
Foto: Nationalmuseet i Nuuk

due, som vi børn på skift bankede på. Efter et stykke tid kom Anton ud af huset med en kæp i hånden og jog os børn væk.

Der var også tørvehuse i Islandsdalen, Anannarliit, i Godthaabs nordlige del. Dengang boede der kun ca. 1000 mennesker i Godthaab, og man kendte ikke til vejskilte.

I 1942 blev min søster, Martha, konfirmeret. Til venstre ses hele familien uden for vores hus i Godthaab. Konfirmanden står yderst til venstre, og jeg selv står i midten med sløjfe i håret. Kvinden ved siden af min far er min stedmoder.

Inden krigen kom, blev min storebroder, Lars, sendt til Danmark på skole. Det var 1939. Samme år døde vores mor, kun 38 år gammel og efter at have født 11 børn, her iblandt 2 gange tvillinger.

Vi så først Lars igen efter krigen.

I 1943 blev min far, som var lærer, forflyttet til *Egedesminde Efterskole*, og familien flyttede med. Han



Fejring af befrielsen i Godthåb. Bemærk sportsforeningen *Aqigssiaqs* fane.

havde allerede i 1934 stiftet landets første sportsforening "Aqigssiaq", og under krigen fik han en ungdomsforening op at stå. Det faldt myndighederne for brystet, og han blev derfor sendt til Egedesminde. På efterskolen arbejdede han sammen med Mikael Gam - senere grønlandsminister - som var forstander hér.

I 1942 begyndte Grønlands Radio at sende, og nyhederne i Radioavisen var meget vigtige. Vi flokkedes alle sammen omkring radioen for at høre med, men vi fik streng besked på at sidde stille. Radioavisen blev læst op af Kristoffer Lynge, og han gjorde det med en klar og tydelig stemme, husker jeg.

Men jeg husker også tydeligt, at Grønland blev "lånt ud" til USA under krigen.

Danske skibe kunne ikke sejle til Grønland. Tyske ubåde sænkede nemlig alle de handelsskibe, de kunne få ram på.

I april 1941 indgik Danmark en aftale med USA, *Grønlandstraktaten*. Grønlænderne skulle sikres forsyninger fra USA, mod at USA fik lov til at oprette militærbaser



EKSTRABLADET Fredag 22. Marts 1946

Grønlændere paa Carlsberg

Direktør Halfdan Hendriksen, der selv er Medlem af Grønlands-Delegationen, havde i Formiddags inviteret Delegationens Medlemmer til et Besøg paa Carlsberg, hvor den store Virksomhed blev beset fra Kælder til Kvist. Fra Rundgangen bringer vi disse Billeder: Til venstre Halfdan Hendriksen og fhv. Statsminister Buhl sammen med to grønlandske Medlemmer af Delegationen. Til højre Direktør Fogh, Carlsberg, i Samtale med Statsminister Knud Kristensen.

Grønlændere på Carlsberg
Direktør Halfdan Hendriksen, der selv er Medlem af Grønlands-delegationen, havde i Formiddag inviteret Delegationens Medlemmer til et Besøg på Carlsberg, hvor den store Virksomhed blev beset fra Kælder til Kvist. Fra Rundgangen bringer vi disse Billeder: Til venstre Halfdan Hendriksen og fhv. Statsminister Buhl sammen med to grønlandske medlemmer af Delegationen.
Til højre Direktør Fogh, Carlsberg, i Samtale med Statsminister Knud Christensen.

Derudover oprettede man også en slædepatrulje. Slædepatruljen bestod af danske og norske fangstmænd, som fik militære titler og uniform. De skulle holde øje med tysk aktivitet i Østgrønland. Tyskerne forsøgte nemlig at oprette stationer rundt omkring i Grønland. De blev dog hurtigt opdaget og nedkæmpet.

Jeg husker tydeligt rationeringsmærkerne under krigen. Vi var af og til med vores stedmoder, når hun gik på indkøb. Det var nødvendigt at passe på de rationerede varer. Men fordi forsyningerne kom fra USA, var der en masse spændende mad at få fra deres overskudslagre: Sækkevis af kartoffelmos, som kun skulle koges et par minutter, friske grøntsager og bl.a. bananer, som vi aldrig havde set før. Vi modtog tykke kataloger, hvorfra vi kunne skrive efter tøj, sko og gummistøvler.

Da krigen sluttede, var jeg elleve år gammel, og jeg husker at dan-

skere og grønlændere i Aasiaat/ Egedesminde lykønskede hinanden. Der blev inviteret til kaffemik, og visse steder også til Immiak - en hjemmebrygget øl. Der var flag over hele kolonien, og hundene hylede dagen lang.

Allerbedst husker jeg, da det første skib kom til Egedesminde, og min bror var med om bord. Jeg kan ikke huske, om det var *Disko* eller *Umanaq*. Alle både, motorbåde og fiskerbåde - ja, alle, der kunne, sejlede skibet i møde, og der var flag over hele kolonien. Vi sejlede ud, hele familien, Helga og Mikael Gam samt nogle af lærerne, i efterskolens båd. Vi så skibet og den sorte røg. Pludselig lød der fra skibet en tuden som hilsen til alle. Der var en larm uden lige. Mange havde medbragt truthorn og der blev vinket og råbt hurra. Og hundene hylede mere end nogensinde. Der var *dansemik* for ungdommen hele natten.

Nu kunne det ikke gå hurtigt nok med at komme hjem til Godthaab.

Jeg husker, at min far derefter tog det første skib til Danmark. Han skulle til et møde, og det varede nogen tid, inden han kom hjem igen.

Ekstrabladets journalister havde vist ikke rigtig tjek på tingene. De "glemte" at skrive navnene på de grønlandske gæster.

De to grønlandske medlemmer af Delegationen var min far, *Augo Lynge* og præsten *Niels Egede*.



Artiklen er skrevet af Astrid Lynge Larsen, der nu bor få hundrede meter fra det gamle posthus, hvortil hun kom den 1. februar 1954.

Astrid har samlet sine erindringer fra posthuset og fra "den lille by" Frederiksværk i en bog, som foreningen udgiver her til vinter.

Efterlysning

Af Christian Hjorth Jacobsen

Er der nogen blandt blades læsere der kender til udtrykket "*tyrkere*" om befolkningen i Kregme?

Historisk forening fik tidligere på året en sådan henvendelse uden yderligere uddybning.

Undertegnede havde aldrig stødt på udtrykket trods mine mere end 60 år i området. Forespørgsler hos en række mennesker, som i mange år har været bosiddende i området og har udvist interesse for lokalhistorie, gav intet resultat. Men pludselig dukkede en mulig forklaring helt uventet op.

I studiet af Æbelholt klosters historie stødte jeg på Sjællands biskop ? Resen, der i 1600 tallet skrev, at Arresø sogn (sikkert sognene omkring Arresø) kaldes *Tyrkiet*, hvilket må være at forstå som området med overtro og kætteri.

Samme biskops farfar, der var biskop i Roskilde, lod fjerne en træfigur af St. Wilhelm fra Tjæreby kirke, fordi befolkningen tilbad træfiguren.

Dette hændte vel hundrede år efter reformationen! (Finn Erik Kramer: Æbelholt Klosters Brevbog).

Denne St. Wilhelm var abbed på Æbelholt kloster indtil år 1203. Klosteret var tilknyttet augustiner ordenen og derfor et sted hvor man altid kunne få et måltid mad og lægehjælp.

Der er ingen tvivl om at Nordsjællands befolkning har sat pris på dette. Og at denne barmhjertighed har sat sine spor i form af mundtlige overleveringer er ikke overraskende.

Men at udtrykket "tyrkere" skulde have overlevet helt frem til vor tid må alligevel overraske. hvis det er tilfældet.

Så vi opfordrer til at kontakte os, hvis I kender til udtrykket "*tyrker*" om folk i Kregme eller omkring Arresø.

Hus nr. 10 i Brederød

Af Flemming Bodensted

Forholdene for husmændene i Frederiksværk og Brederød under og efter generalmajor J.F.Classen i tiden fra 1733 til i dag, samt oversigt over de forskellige fæstere (lejere) og ejere på matr. nr. 26 af Brederød.

Da J.F.Classen og Just Fabritius fik overdraget "Værket" som bestyrere for kong Frederik d. 5. i 1756, overtog de et kanonværk efter franskmanden Etienne de Peyrembert. De opførte straks et nyt kanonstøberi, og da Classen senere fik titel af generalmajor og enebestyrer af Værket i 1761, påbegyndte han opførslen af Gjethuset.

Arbejderne på Værket kom fra de omkringliggende landsbyer, og da Classen efterhånden blev storgodsejer med deraf følgende rettigheder over de bønder og husmænd, som havde fæstet gårde eller huse på hans gods, var fæsterne underlagt bestemmelserne om hoveri og stavnsbånd.

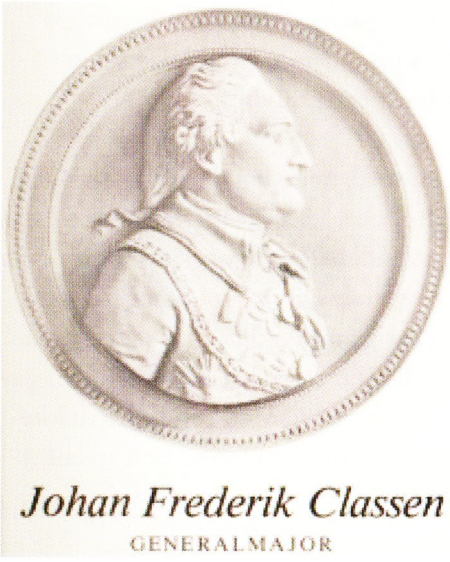

Stavnsbåndet blev indført i 1733 og ophævet ved forordningen af 20. juni 1788 – 1790. Der skulle bruges arbejdere både på Værket (fabrikken) og til at udføre arbejde på godset, og antallet af arbejdere på Værket i Classens tid lå på 2 – 300 mand. Classen var en streng herre ved sine folk og fæstere, men i 1787 blev det for-

budt at anvende torturredskaber overfor de hoveripligtige, med undtagelse af "Krabasken".

Classen døde i 1792, og han havde i sit testamente eftergivet store dele af folks gæld til ham, og han havde bestemt, at efter hans død skulle bønderne have det eviggodt.

I 1793 påbegyndtes udskiftningen af de gamle landsbyer og fællesskaber, men for statens og krongodsets vedkommende gik det langsomt, og de nye matrikler var ikke på plads førend med matriklen i 1844.

Husmandshoveriet eller det såkaldte pligtarbejde var langt større i Østdanmark end i Vestdanmark, fordi mange flere husmænd boede til leje i Østdanmark, hvorimod det i Vestdanmark var mere almindeligt at være selvejer.

Befolkningstallet var stigende, og efterhånden var der stadig flere unge karle, der stiftede bo som husmænd i huse uden jord på de betingelser, som husejeren, her staten og godset Frederiksværk, forlangte. Husmændene var stadig omfattet af loven fra 1807 om deres pligtarbejde. Det er netop disse betingelser, som fæstehusmand Christen Hansen indgår på i fæstebrevet med Frederiksværk Gods i 1830.

Før udskiftningen i Brederød var der 24 husmænd uden jord og ingen med jord, og efter udskiftningen var der 15 husmænd uden jord og 13 med jord.

Det lykkedes Classen at få lov til at nedlægge tre små landsbyer på Halsnæs, men hvor godsejerne fik lov til at nedlægge bøndergårde, skulle de oprette to husmandsbrug á 6 tønder land i stedet for.
Den 4. juli 1864 udgik en kongelig resolution om, at bøndergodset i Kregme, Vinderød, Melby og Thorup skulle høre under Frederiksværk Gods.

I 1830 overtager fæster Christen Hansen, født i 1795, huset nr. 10 i Brederød ved en fæstekontrakt (lejekontrakt). Han lejer huset efter sin mor, Margrethe Rasmusdatter, enke efter Hans Christen-

sen, og han skal betale 5 rigsdaler sølv årligt i fæste eller møde 30 arbejdsdage på Frederiksværk Gods for egen kost og med eget værktøj, når han tilsiges. Hvis han vælger at arbejde, bliver der for hver dags arbejde fratrukket 1 mark 5 skilling i den oprindelige sum (5 rigsdaler sølv.) Herudover skal han selv afholde alle skatter og afgifter og vedligeholde ejendommen.

I folketællingen for Kregme/ Brederød i 1834 er Christen Hansen "inderste "(lejer) og daglejer, 39 år og gift med Ane Jensdatter på 45 år. De har børnene Hans, Jens, Karen Margrethe og Peder.

I folketællingen seks år senere står samme Christen Hansen opført som husmand og daglejer. Hans moder, Margrethe Rasmusdatter bor også i huset og forsørges af ham. I 1850 er Christen Hansen krudtværksarbejder. Det er dog ikke kun Christen Hansen med familie, der bor på denne adresse. Ejendommen bestod af to huse, et forhus og et stråtækt gammelt hus (som nu er nedrevet).

I henhold til loven om selvejе på statens bøndergods, køber Christen Hansen ejendommen matr. nr. 26 af Brederød af Frederiksværk Gods for 150 rigsdaler, og han får skøde på den d. 28. november 1855.

Den 31. august det følgende år sælger han ejendommen til svigersønnen og datteren, Peder Madsen og Karen Margrethe Christensdatter. Købekontrakten lød på 210 rigsdaler.



Karen Margrethe Christensdatter

Her følger et uddrag af den ovenover omtalte købekontrakt:

Kjøbecontract

Imellem os Undertegnede er indgaaet og oprettet følgende Contract

Punkt 3. Saavel nærværende Kjøber som efter kommende Eiere af Husete ere pligtig at indrømme mig og min hustru saalænge nogen af os lever, og uden derfor at tilkomme Godtgjørelse fri Bolig i den i Huset allerede indrettede Aftægtsbolig i 4 Fag Huus, bestaaende af 2 fag til Stue, 1 Fag til Skorsten og 1 Fag til Tørvehus, imellem Bolig stedse af Husets Besidder holdes i forsvarlig og mangelfri Stand. Saa overlader han os ogsaa til fri Brug og Afbenyttelse i vor Levetid, Halvdelen af Huset tilliggende Have, nemlig den vestre Deel. Paa ovennævnte Bolig leverer han os aarlig Ildebrændsel, Sex forsvarlige Læs Tørv af god Beskaffenhed, der bliver at tilkjøre os fast og henscætte i den dertil bestemte Lejlighed og som maa bevares til den Tid den er tjenlig at hjemkøre fra Mosen og senest inden hvert Aars Sildehøst. Det ham ommeldte Huusleje og Ildebrændsel skal sikres mig og Hustru i vor Levetid som en vel og prioriteret Hæftelse efter den paa Eiendommen hvilende Gjæld til Statskassen 142Rd.

Kontrakten er underskrevet på Arresødal den 31. august 1856 af Christen Hansen og Peder Madsen samt to vitterlighedsvidner. Under Christen Hansens navn står "med paaholden pen", han kunne altså ikke skrive sit eget navn. Peder Madsen er også krudtværksarbejder , og den 23. juni 1863 dør han desværre, da en krudtmølle springer i luften på hans arbejdsplads, Hærens Krudtværk i Frederiksværk. Hans enke, Karen Margrethe Christensdatter får lov til at sidde i uskiftet bo med sine umyndige børn, og hun får en pension fra Krudtværket.

1886 sælger Karen Margrethe Christensdatter huset til sin søn, smed og maskinarbejder Jacob Pedersen for 280 kr. (Man bruger nu kroner og øre i Danmark!).

I skødet til ejendommen indføres, at udenfor købesummen forpligter køberen sig til at yde moderen (Karen Margrethe Christensdatter) aftægt i hendes levetid.

Hun skal have fri ret og brug af den lejlighed, som er indrettet i



Jacob Pedersen i Kregme-Vinderød sogneråd. Han star op yderst til højre.

stuehusets vestre ende. Lejligheden skal endvidere vedligeholdes både indvendig og udvendig, og herudover følger retten til brug af et stykke havejord på 400 kvadratalen.

Den nye ejer, Jacob Pedersen lader senere forhuset genopbygge og istandsætte af murere, som der afregnes med hver uge. Døtrene må hver dag rense de mursten fra det gamle hus, som murerne skulle bruge næste dag.

Den 3. december 1913 sælger Jacob Pedersen og hustru Ane Margrethe Pedersen ejendommen i Brederød til husejer Jens Erik Nielsen i Dunke ved skøde til 2600 kr.

Den nye ejer af huset overtager også aftægtsforpligtelserne til Ja-

cobs moder, som dog dør et halvt års tid senere. Jacob og hans hustru flytter til Skolegade, til en ejendom ejet af Værket.

Da Jens Erik Nielsen dør, overtager hans enke Louise Emilie Nielsen huset, og senere overtages huset af deres søn, Niels J. Nielsen.

I 1944 sælger Niels Nielsen huset til Anders S. Andersen, som er morfar til den nuværende kvindelige ejer af huset.



Jacob og Ane Margrethe med døtrene Christiane, Petra og Pouline.

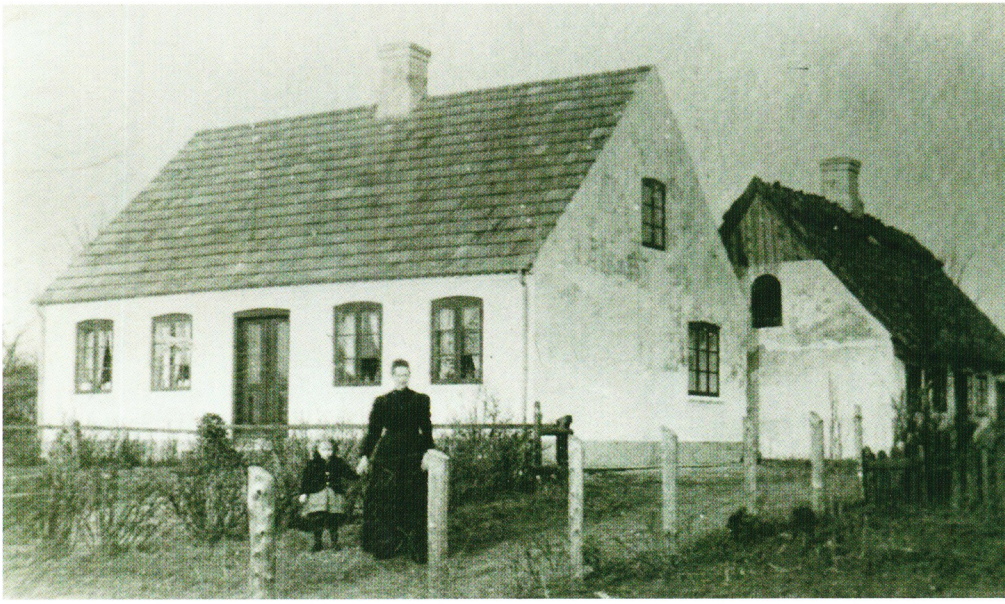

Matrikel nummer 26 - Strædet nr. 3 I Brederød hvor Ane Margrethe Pedersen og hendes ældste barn Gerda på 3 år står udenfor. Årstallet er ca. 1913.

Et kongeligt besøg i Store Hagelse

Af Landbohistoriker og Kirkeværge Carl Ove Jensen
Foto: Jørgen Rasmussen

I september måned 1889, for nu 131 år siden, afholdt militæret efterårsmanøvre på Fredeiksværk-egnen. Efteråret har altid været den store sæson for militærøvelser, da markerne jo var afhøstede, så man undgik de store skader.

Med i manøvren deltog en knap 19 år gammel løjtnant af kongelig byrd, nemlig prins Christian, den senere kong Christian den tiende af Danmark. Efter gammel skik kunne officererne blive indkvarteret på gårdene rundt omkring. Således blev den unge prins Christian, ældste søn af kronprins Frederik, senere kong Frederik den ottende, indkvarteret på "Haugegård" i Store Hagelse hos gårdejer, sognefoged Ole Hansen og hustru Dorthe den 6. september 1889.



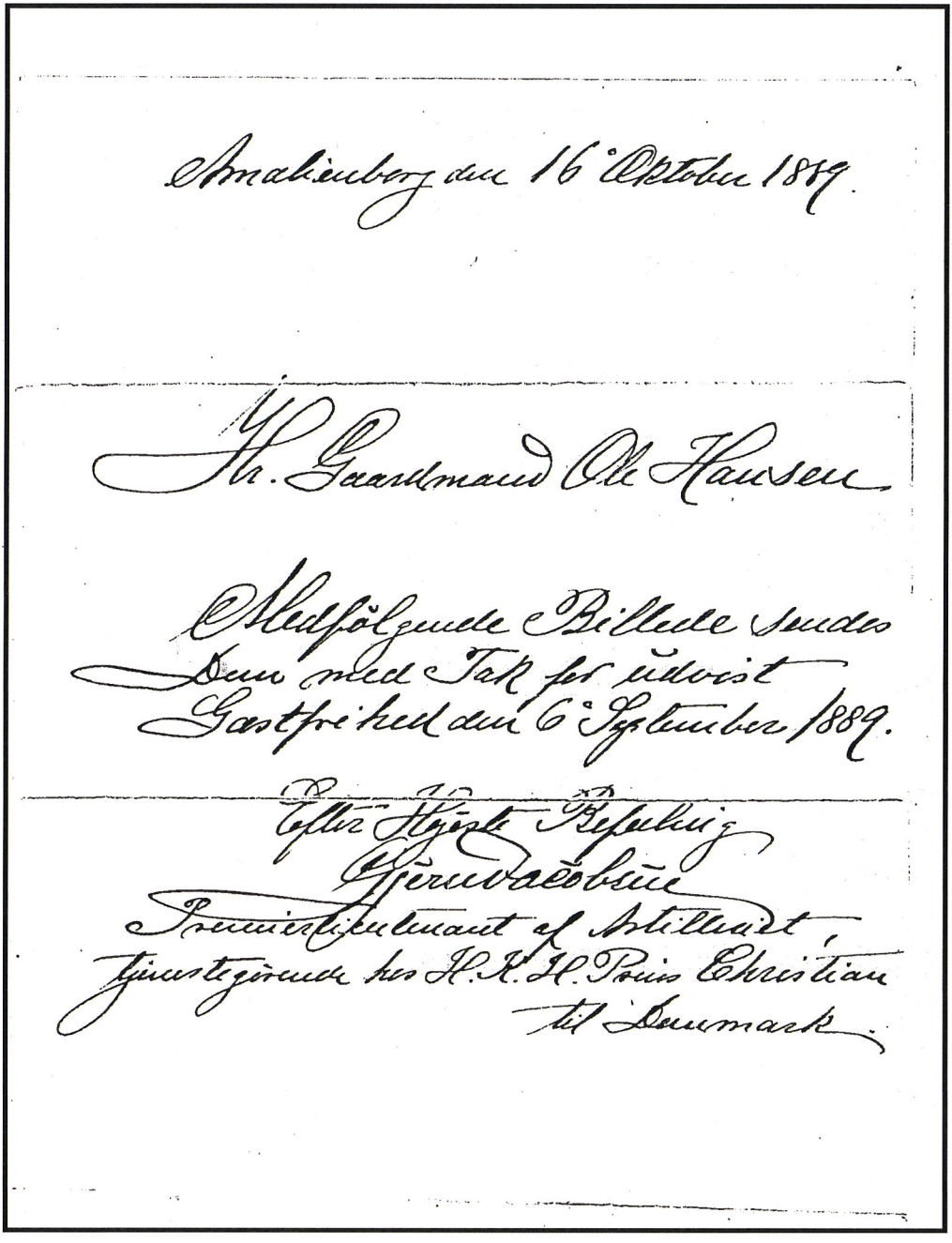

Amalienborg den 16 Oktober 1889.

Hr. Gaardmand Ole Hansen

Medfølgende Billede sendes
Dem med Tak for udvist
Gastfrihed den 6 September 1889.

Efter Høiest Befaling
Gjern Jacobsen
Premierlieutenant af Artilleriet
Tjenstgjørende hos H. K. H. Prins Christian
til Danmark.

Det originale håndskrevne takkebrev fra Prins Christians adjudant Gjern Jacobsen

Dorthe og Ole Hansen samt deres 6 årige datter Maren tog vel imod prinsen. I løbet af kort tid blev der redt op i gæstekammeret, som lå mellem gårdens stadsstue og øverstestue.

I værelset var der et lille vindue, som vendte ude mod haven, og langs den ene væg en jernseng med messingkugler ved benenden og hovedgærdet. Ligeledes var der et lille bord med skuffe, en lille stol og servante med stel. Værelset, der sidenhen også har fungeret som børneværelse, blev i mange år kaldt "Christian den tiendes værelse" eller "Kongeværelset".



Kongeværelset" er 3. vindue fra højre

Det fortælles, at prinsen var jævn og ligetil og blandede sig med familien. Endvidere fortælles det, at prins Christian fulgte Ole Hansen på sin runde den aften for at tilse dyrene. Det var det, man kaldte "at fodre af", det gjaldt især hestene; men man tilså selvfølgelig, at alt i øvrigt stod vel til i staldene. Prinsen har jo nok især glædet sig over Haugegårds Frederiksborgheste.

Den berømte rytterstatue på Amalienborg Slotsplads med kong Frederik den femte højt til hest, er modelleret efter en udvalgt Frederiksborghingst fra Frederiksborgstutteriet på Frederiksborg, som var et kongeligt stutteri, der først og fremmest skulle frembringe militærheste.

Prinsen blev jo senere den legendariske rytterkonge, der hver morgen red ud i byen gennem lågen i muren, ud mod Fredericiagade, bag residenspalæet i Christian VIII's Palæ.

Inden prins Christian om morgenen den 7. september red ud gennem Haugegårds vognport, forærede han Maren Hansen,



Det guldindrammede billede af Prins Christian

der netop denne dag fyldte syv år, en guldskilling.

En god måneds tid senere modtog familien Ole Hansen et takkebrev fra Amalienborg, dateret den 16. oktober 1889, hvori prinsen ved sin adjudant, takker for udvist gæstfrihed den 6. september.

Med i forsendelsen var også et guldindrammet billede af den unge prins, der i mellemtiden var fyldt 19 år. Ældre læsere vil kunne huske, at kong Christian den tiende havde fødselsdag den 26. september.

Prinsen bærer på billedet Den Kongelige Livgardes blå uniform med skråhue.

Takkebrevet er skrevet med en nydelig håndskrift efter de gamle retskrivningsregler og lyder som følger:

Amalienborg den 16. Oktober 1889

Hr. Gaardmand Ole Hansen

Medfølgende Billede sendes
Dem med Tak for udvist
Gæstfrihed den 6. September 1889.

Efter Højeste Befaling
Gjern Jacobsen
Premierelieutenant af Artilleriet,
Tjenestegørende hos H.K.H. Prins Christian
til Danmark

Efterskrift.

Når kongelige personer skulle indkvarteres, er det nok sket efter en vis udvælgelse. For Ole Hansens vedkommende, har det jo nok spillet en vis rolle, at han var sognefoged – den lokale politimyndighed. Denne ordning blev først ophævet ved komunesammenlægningen i 1972. I et sådant hjem følte man, at man var i gode hænder. Dorthe Hansen var fjerde generation på slægtsgården. Maren havde på det tidspunkt en lillesøster Laura, født i 1888. Senere fik de en broder Peter, født i 1891.

Maren blev gift med Peder Pedersen, og sammen byggede og drev de ejendommen "Dronningkilde", Frederikssundsvej 280, en frastykket parcel fra "Haugegård". Laura blev gift med Thorvald Hansen, de overtog en landejendom, ligeledes beliggende ved Frederikssundsvej. Peter blev gift med Mariane, og sammen overtog de "Haugegård" efter Ole Hansen som femte generation.

Deres søn, Helge, sjette generation, blev gift med Tove, og de overtog gården i 60'erne. Tove og Helge døde henholdsvis i 2013 og 2014. Syvende genration, Peter, har i dag gården sammen med Gitte Bundgaard. "Haugegård" er i dag den eneste slægtsgård i Ølsted sogn.

Bynavnet Store Hagelse blev ændret til Store Havelse omkring 1930, hvor en del danske byer fik navneændring, uvist af hvilken grund.



Prins Christian som voksen: Kong Christian den Tiende

Finder man et gammelt postkort, kan man se den gamle stavemåde. Ligeledes kan man ved besøg på Ølsted kirkegård se adskillige gravstene med bynavnene Store Hagelse og Lille Hagelse.
Prins Christian blev i 1912 udråbt til konge som kong Christian den tiende af Danmark efter sin far kong Frederik den ottendes død. I sin tid som prins gjorde han karriere i Den Kongelige Livgarde, hvor han i 1907 blev oberst og regimentschef. Under besøget her på egnen var det hans bedstefader, kong Christian den niende, der regerede indtil 1906.

Om prins Christians adjudant, Christian Frederik Gjern Jacobsen, der udfærdigede takkebrevet, kan oplyses følgende:

Han blev født i Augustenborg i 1859. I 1877 blev han student fra Sorø Akademi og han gik på Officerskolen 1878-87. 1889-96 var han guvernør for H.K.H. Prins Christian. Ved folketællingen den 1. februar 1890, Sct. Annæ Østre, Sokkelund Herred, Amalienborg, Christian IX's Palæ nævnes, at der i forhuset 1. sal bor en premierløjtnant af artilleriet, Christian Gjern Jacobsen, tjenstgørende cavaller for H.K.H. Prinds Christian. Han døde i 1931.

I en tid uden radio, fjernsyn, internet og meget anden hurtig kommunikation, var folk meget opmærksomme, når der skete noget lokalt ude i de små landsbysamfund. Det fornemme besøg vakte betydelig opsigt. Familie Hansen var i generationer stolte af dette og fortalte ofte om det.

Jeg talte ofte med Tove og Helge om det det, og blev til sidst enig med Helge om, at der burde skrives en historie om det i lokale publikationer – derfor denne artikel.

Hjertelig tak til Ane og Dorthe Hansen, "Guldhøjgård" samt Gitte Bundgaard og Peter Hansen, "Haugegård" for lån af arkivalier. Ligeledes en stor tak til lærer Jytte Bloch Kelsen, Hundested for værdifulde oplysninger.

Endvidere tak til Hofmarskallatet og Hendes Majestæt Dronningens Håndbibliotek.

En støbers klagesang

Af Henning Petersen

Nu har vi lige haft den gamle Artilleriplads oppe at vende i byens øverste råd. Mon ikke det ville være en god ide nu, man omdanner dette gamle kulturmindesmærke til en nymodens legeplads, at føje den gamle støber og

Stille mig på rette plads

Svend Jensen, DFJ-medarbejder gennem 30 år, syntes at støberen står helt forkert og ensom i det grønne anlæg på Torvet, og han har på Støberens vegne skrevet dette digt, som er fundet i et gammelt nr. af Frederiksværk Ugeblad:

(Vi har tidligere bragt digtet i et gammelt nummer af Prøven)

Hvad gør jeg her
på dette sted
imellem græs og træer?
For mig er den placering ej
det bedste sted at være.
Jeg savner nu min rette plads
ved Gjethus støbehaller,
hvor fortidsminder om mit slid
bestandig på mig kalder.
Så bring mig hjem og lad mig stå
og gør mig så den ære,
for mig er Gjethusgården dog
det rette sted at være.

Måske det var på tide at føje den gamle støber og flytte ham til Gjethusgården, hvor han retteligt hører hjemme – "hvor fortidsminder om hans slid bestandigt på ham kalder".



Arrangementer 2021

Onsdag 24. februar kl. 19:00

Arbejdere og boliger i Frederiksværk 1760-1960

Museumsleder Frank Allan Rasmussen

J.F. Classen var yderst opmærksom på, at hans arbejdere skulle have tålelige forhold. De skulle have tøj på kroppen, mad og drikke samt tag over hovedet.

Det var simpelthen en forudsætning for, at han kunne drive sin store industrielle virksomhed. Noget af det første han byggede på Frederiks Wærk var en række arbejderboliger, blandt andet i Strandgade.

Hans efterfølgere havde samme syn på arbejdskraftens reproduktion. Derfor byggede Anker Heegaard også boliger, det samme gjorde DFJ og sidst, men ikke mindst, Det Danske Staalvalseværk.

Det er i dag svært at forstå Frederiksværk uden at kende denne vigtige historie. Fabrikssamfundet med arbejderboliger kender vi fra det store udland, især England som var Classens forbillede.

Foredraget om arbejderne og deres vilkår vil blive garneret med en række af de mange fotos og tegninger, som museets har af disse byggerier.

Kom og se med - måske bor du selv i en af de mange boliger.



Onsdag 17. marts kl. 19:00

Grevens fejde

Museumsinspektør Mads Thernøe

Grevens fejde er en af danmarkshistoriens mest turbulente perioder.

I overgangen fra middelalderen til renæssancen blev der i Danmark udkæmpet en blodig borgerkrig, der skulle afgøre magtfordelingen i det gamle kongerige.

Arrangementer 2021

Politiske alliancer, rå vold og et opgør med den katolske kirke er centrale elementer i foredraget om Grevens fejde.



Onsdag 14. april kl. 18:00

Generalforsamling

Generalforsamlingen er foreningens øverste myndighed og her har du som medlem mulighed for at øve indflydelse på foreningens virke.

Der aflægges beretning og regnskab. Der behandles indkomne forslag og vælges bestyrelsesmedlemmer.

kl. 19:00 - efter generalforsamlingen

Mølleriet i Danmark.

Knud Erik Jensen

Er der noget mere dansk end en vindmølle, der på lang afstand kan ses, når den knejser stolt på toppen af bakken?
Eller vandmøllen, der ligger idyllisk ved bækken med et stråtækt møllerhus bagved. Men historien om møllerne rummer meget mere.
De gemmer på historier om rasende opgør om vandrettigheder, kampen mellem kongeligt monopol og fri næring, bidrag til den industrielle revolution, innovative opfindere og vore dages drøm om grøn energi.
Knud Erik Jensen vil fortælle om møllerne fra middelalderens skvatmøller til nutidens strømfarme.



Arrangementer 2021

Tirsdag 4. maj kl. 18:00

Besættelsestiden mindes

Vi markerer 4. maj, som både en national og lokal mindedag med blomsternedlæggelse ved mindestenene i Nørregade og på Nyvej.

Vi samles kl. 18.00 ved mindestenen i Nørregade og fortsætter derefter til Nyvej.

Onsdag 12. maj kl. 19:00

De asociale – Danmarks glemte kz-fanger

Journalist Tim Panduro

Mellem oktober 1944 og januar 1945 blev godt 420 danskere sendt til kz-lejren Neuengamme under den nazistiske betegnelse asociale.

De fleste kom fra samfundets bund, og deres dødstal oversteg snart alle andre danske fangegruppers.

De overlevende kom hjem til et Danmark, der ikke for alvor anerkendte deres lidelser.

Journalist og forfatter Tim Panduro fortæller om den forkætrede og i dag næsten glemte fangegruppe.

Onsdag 26. maj kl. 18:30

Aftenarrangement på Jægerspris Slot

Turen går over på den anden side af fjorden til Jægerspris slot.
Her får vi en guidet tur rundt på slottet, hvor kong Frederik d. VII og grevinde Danner tilbragte megen tid. Vi får en rundvisning i lokalerne, hvor de færdedes.

Efter grevindens død blev der efter hendes ønske oprettet en stiftelse til gavn for fattige og efterladte Piger. Stiftelsen eksisterer stadig.

Da det ikke er muligt at tilkøbe kaffe efter rundvisning, medbringer vi selv kaffe og kage.

Turen koster 175,00 kr., der dækker både entre, omvisning og kaffe efter rundvisning. Selvkørsel.



Arrangementer 2021

Onsdag 16. juni kl. 8:30

Heldagstur til Kalundborg

Kalundborg er målet for årets heldagsudflugt.

Her skal vi både se den femtårnede kirke i den gamle bydel "Højbyen" og på en guidet tur rundt i den gamle del af byen med både stenhuse fra middelalderen og bindingsværk fra renæssancen.

Frokosten indtager vi på det gamle spisested Bispegården.

Senere får vi mulighed for at se resterne af Esbern Snarres gamle borg.

På hjemvejen kører vi inden om Landbrugsmuseet Birkendegård, der ligger lidt uden for Kalundborg. Her går vi rundt på egen hånd.

Inden vi fortsætter hjemturen nyder vi eftermiddagskaffen her.

Afgang fra Gjethuset med bus kl. 08.30. Forventet hjemkomst kl. 18:00

Prisen er 420,00 kr. alt inklusive.







Museer og arkiver



Industrimuseet Frederiks Værk
Torvet 1, 3300 Frederiksværk
Tlf. 4772 0605
www.indmus.dk
Åbent tirsdag-fredag kl. 10-14

Krudtværket
Krudtværksalléen 1, Frederiksværk
Åbent 1. juni - 31. august samt uge 42.
Entre: 60 kr. Gratis for børn u. 18 år.

Knud Rasmussens Hus
Knud Rasmussensvej 9, 3390 Hundested
Åbent t.o.m. uge 42 fra 11-16. Onsdag kl. 11-20. Mandag lukket. Entre: 60 kr. Gratis for børn u. 18 år.

Hundested Lokalhistoriske Arkiv
Biblioteket, Nørregade 61, 3390 Hundested. Telefon 4798 1010
Åben mandag og onsdag kl. 10-13
Tirsdag kl. 16-18

Sponsorer



Adrians Turistfart
Tlf. 4772 1197

A/S Radio 10 FM
Tlf. 2397 7828

Bog & Ide
Tlf. 4752 4001

Det Classenske Fideicommis
Tlf. 5444 7029

Entreprenør Andreassen A/S
Tlf. 4044 7809

Glarmesteren i Frederiksværk
Tlf. 4772 4248

Halsnæs Kiropraktorerne
Tlf. 4772 4540

Kim Dencker Johansen Holding ApS
Tlf. 4772 2583

KTS-Entreprise A/S
Tlf. 4777 2577

Tømrermester Egon Bech A/S
Tlf. 4772 2060

Winther A/S, Snedker og Tømrermestre
Tlf. 4772 0202 - Tlf. 2021 0202